

INTERVJU

36

"Vrsta ljudi je, ki so pripravljene delati za to državo, ne glede na to, katera vlada jo vodi. Pripravljene so delati korektno in pošteno. Vendar za to vlado vsi ljudje niso sprejemljivi. Morajo biti dobesedno njeni pristaši, sicer niso sprejemljivi. Vsi, ki niso njihovi, so avtomatično proti njim in ne morejo zasedati nobenih pomembnih pozicij v političnih, gospodarskih ali medijskih institucijah."

— **dr. Janez Drnovšek**

DR. JANEZ DRNOVŠEK, PREDSEDNIK REPUBLIKE SLOVENIJE
GREGA REPOVŽ, FOTO BORUT PETERLIN

S PREDSEDNIKOM REPUBLIKE JANEZOM DRNOVŠKOM O ODNOSU Z VLADO, S PREDSEDNIKOM VLADE. O TEM, DA NI RES, DA SE Z JANEZOM JANŠO NI POGOVARJAL O JOŽETU MENCINGERJU KOT KANDIDATU ZA GUVERNERJA BANKE SLOVENIJE. O TEM, KAJ SE JE ZGODILO Z LDS, IN O NJEGOVI KANDIDATURI NA PREDSEDNIŠKIH VOLITVAH. O KRITIKIH, KI UTIHNEJO, O KOMUNIKACIJI, KI JE NI. O TEM, KDAJ NASTANE KRIZA IN ZAKAJ JE VČASIH TUDI PRAV, DA SE TO ZGODI.

V tem trenutku ste v zelo ostrem sporu z vlado-jočo koalicijo. Vaše sporočilo je jasno, ravnanje pa ne čisto. Koalicija najprej ni podprla kandidata Mitje Gasparija. Vi ste povabili h kandidaturi Jožeta Mencingerja. Nato ste ta predlog umaknili in predlagali Andreja Ranta. Najprej ste rekli, da posvetovanja s poslanci niso koristna, nato ste se z njimi sestali.

► Glavni greh je v dejstvu, da Mitja Gaspari v državnem zboru ni bil potrjen za guvernerja. Vsi normalni ljudje pri nas in v tujini se čudijo, zakaj ni bil potrjen. A ker se je to že zgodilo, sem pač predlagal drugega kandidata. Predlagal sem Mencingerja, ki je izstopajoč v svoji neodvisnosti in strokovnosti. Mencinger je bil kritik vsake vlade, tudi mojih vlad, bil

pa je tudi član sveta guvernerjev Banke Slovenije in eden izmed sokreatorjev naše monetarne politike. Mencinger se je s kandidaturo sicer strinjal, ni bil navdušen, saj je bil skoraj prepričan, da predlog ne bo šel skozi parlament. Nato sem o tem predlogu govoril s predsednikom vlade ...

Predsednik vlade je javno izjavil, da o Mencingerju nista nikoli govorila.

► To ni res. O predlogu sem z Janšo govoril. Rekel je, da ni nobenih šans, da bi Mencinger dobil podporo in da bo državni zbor popolnoma zanesljivo zavrnil ta predlog. Očitno je bilo, da ima kar nekaj zamer do Mencingerja še iz obdobja prve slovenske vlade, saj je izpostavljala njegova stališča iz tistega obdobja, govoril o tem, kaj vse bo prišlo na dan, če ga predlagam. Sam sem sicer mislil, da bo preteklo sodelovanje plus za Mencingerja, pa ni bilo tako. Po tem pogovoru sem ocenil, da kljub vsemu ni dobro iti z glavo skozi zid. Nerad sicer upoštevam mnenja v takih primerih, a da ne bi stvari zaostroval, sem iskal drugega kandidata. Zato sem predlagal Ranta, kot logičnega naslednika dosedanjega guvernerja iz Banke Slovenije z dolgoletnimi izkušnjami.

Če je tako in če na tak način sprejemajo predloge predsednika države, potem je bolje, da teh predlogov res ne daje predsednik države. Zakaj bi se šli nekaj, zakaj bi se sprenevedali? Potem naj povedo, da bodo o tem odločali v koaliciji in naj to tudi storijo.

Zakaj ravno Rant?

► Temeljni očitke Gaspariju je bil, da se je domnevno politično angažiral v preteklosti. Čeprav je bilo to za lase privlečeno, saj se Gaspari nikoli ni dejansko politično angažiral. A vseeno: Rantu tega ni mogoče očitati, ves čas je bil v Banki Slovenije. Povsod po svetu bi tako gledali: da je naravni naslednik guvernerja, če te funkcije že ne more opravljati dosedanji guverner, jo naj tisti, ki je zasedal drugi najpomembnejši položaj v instituciji. A to očitno ne ustreza tej koaliciji ali pa večini te koalicije. Očitno ne želijo neodvisnega guvernerja. Glede pogovorov z vodji poslanskih skupin pa naslednje: povedal sem, da sem te pogovore opustil takrat, ko smo nekajkrat neuspešno volili predsednika računskega sodišča. Takrat so me obiskovali vodje poslanskih skupin, vsakič je bilo videti, da bodo podprli predlaganega kandidata, potem pa se je vedno znova izkazalo, da je šlo zgolj za fotografiranje in izjave, ki niso bile povezane z realnostjo, predlog pa je v državnem zboru padel. To se mi je zdelo nesmiselno. A ko so zdaj problematizirali to in izpostavljali, da se ne pogovarjam z njimi in da bo morda to celo razlog, da kandidat ne bo izvoljen, sem rekel: dobro, pripravljen sem govoriti s tistimi, ki želijo, ki bi izrazili tak interes. Nisem pa pristal, da bi se z njimi pogovarjal, preden je kandidat določen. To bi pomenilo, da pristajam na to, da mi bodo oni povedali, koga lahko predlagam. Moja naloga je, da predlagam najboljšega možnega kandidata.

Kako si razlagate ta močni angažma predsednika vlade in celotne koalicije prav pri izbiri guvernerja? Škoda, ki si jo vlada s tem povzroča, je nedvomno velika. Zakaj tako močna želja izbrati guvernerja?

► Sam se čudim temu in mislim, da to ni racionalna početje. Vlada oziroma predsednik vlade si s takšnim početjem žaga vejo, na kateri sedi, vnaša nezaupanje v ta prostor. A zadevo vidim tudi širše. Vrsta ljudi je, ki so pripravljene delati za to drža-

vo, ne glede na to, katera vlada jo vodi. Pripravljene so delati korektno in pošteno. Vendar za to vlado vsi ljudje niso sprejemljivi. Morajo biti dobesedno njeni pristaši, sicer niso sprejemljivi. Vsi, ki niso njihovi, so avtomatično proti njim in ne morejo zasedati nobenih pomembnih pozicij v političnih, gospodarskih ali medijskih institucijah. Gre za željo po kontroli nad številnimi institucijami, ki izvajajo nadzor nad samo oblastjo in ki se z njo posredno ali neposredno ukvarjajo. Lani poleti sem prvič opozoril na to in odnosi z vlado so se takoj zelo zostrili. Moj namen je bil opozoriti, da nekatere poteze niso sprejemljive. Na neki točki sem konflikt nato zastavil, upajoč, da bodo opozorila, da mora imeti oblast svoje meje, zalegla. Da bodo razmere boljše. Žal nam primer izbire guvernerja narodne banke kaže, da tisto opozorilo ni bilo dovolj.

Je mogoče, da gre le za nadzor nad tistimi funkcijami, ki so Banki Slovenije ostale po prevzemu evra: izdaja licenc članom uprav bank, nadzor nad poslovanjem bank, izdajanje mnenj o prodajah in privatizacijah?

► Če gledamo z vidika tistega, ki želi imeti kontrolo, potem gre za poskus doseči čim več instrumentov in postaviti svoje ljudi na čim več pozicij, tudi znotraj finančnih institucij, je to možna razlaga. A sam težko razumem takšno ravnanje. To, kar se dogaja, je izven nekega normalnega delovanja. Zdi se mi škodljivo tudi za tistega, ki to počne. Sam bo imel več škodljivih kot pa koristnih posledic, če bi mu uspelo pridobiti tudi takšne pozicije. Mislim, da se s tem ravnanjem zaupanje še naprej načenja, ugled Slovenije pa upada tudi v mednarodnih ustanovah. Uvedli smo evro, se hvalili pred svetom, da smo dobri, da smo prvi med novimi članicami, naredili veliko proslavo. Ko je proslava končana in gostje odidejo, pa koalicija odslovi, da brco guvernerju banke Slovenije. Torej tistemu, ki je najbolj zaslužen, da smo vpeljali evro. Vsekakor je vstop v evropski monetarni sistem monetarno vpra-

šanje. Seveda so pomembne cele javne finance, ampak tudi te smo ustvarjali skupaj in tudi tu je imel guverner Gaspari pomembno vlogo. Kje je tukaj kakšna konsistentnost in zrelost? Kako lahko naredijo takšno potezo?

Lani se vam je torej še zdelo, da z opozorili lahko pride do normalizacije. Danes ne mislite več tako?

► Še vedno upam, da se bodo stvari izboljšale. Vse, kar delam, je usmerjeno v ta namen. Včasih je treba stvari zaostriti, potrebna je manjša ali večja kriza, da se zadeve izkristalizirajo in krenejo drugo pot. Če je človek tiho in tega ne stori, prevzame del odgovornosti, da gre po tej poti. Ta pa ni dobra za demokracijo v Sloveniji in ni dobra za nadaljnji razvoj Slovenije. Vrhunskih kadrov nimamo veliko, sploh pa ne toliko, da bi lahko rekli, da so vsi, ki so kdaj prej sodelovali s kakšno drugo vlado, odslej odpisani.

Ali vas ne čudi, da ni več odpora zoper tovrstna ravnanja? Zdi se, da ste tisti, ki na to opozarjate, vse bolj osamljeni?

► O tem bi se morali vprašati tudi v medijih.

Velik del medijskega prostora je doživel vdor politike.

► Tudi to je kazalec stanja. V medijih prihajajo do veliko večjega samocenzuriranja, stanje se zdi slabše kot ob koncu 80. let. Mediji so si še takrat veliko več upali in bili bolj samostojni, kot so danes, 20 let pozneje. To zbujajo veliko skrbi. Omenjeno ravnanje, vdiranje politike v vse pore, generira poslušne ljudi vsepovsod, na vseh pozicijah, v uradniškem aparatu, v gospodarstvu, v medijih. Bomo na koncu imeli povsod le poslušne ljudi, ki bodo razmišljali le, kaj želijo tisti, ki so nad njimi? To je nekaj, kar nas spominja na bolj svinčene čase.

To je ostra ocena. Želite reči, da ne gre več za demokracijo?

► Vsekakor to, kar se dogaja, ni dobro za demokracijo. Normalno je, da si ljudje upajo povedati, kar mislijo. Ne moremo pristati, da je kdo zaradi drugačnega prepričanja odrinjen. Kritika bi morala biti za-

želena, ne pa da se izbirajo samo somišljeniki, samo tisti, ki so lojalni in jim gre samo za kariero.

Že prej je večkrat prišlo do napetih odnosov med vami in izvršno oblastjo. Velikokrat ste tudi vi, zlasti na zunanje-političnem področju, vodili solistično politiko. Kakšni so odnosi med vami in zunanjim ministrstvom?

Koordinacija zunanje politike zdaj poteka normalno?

► Mislim, da so odnosi katastrofalni. Zunanje ministrstvo ne izvaja prav nikakršne koordinacije z uradom predsednika republike. Mi smo to koordinacijo želeli, pa je ni. Tudi informacij imamo zelo malo. Ponavlja se zgodba iz lanskega leta, ko so pretiravali in izkrivljeno prikazovali, kot da je šlo za moje solistične aktivnosti, potem pa se je izkazalo, da je vlada tista, ki ne želi usklajevati aktivnosti, ampak le kontrolirati moje aktivnosti. Usklajevanje bi moralo biti vedno dvosmerno, ne pa enosmerno. Če je enosmerno, pomeni podrejanje, pomeni, da bi se moral predsednik republike podrejeti vladi.

Kako se kaže to pomanjkanje koordinacije?

► Navedel bom samo dva primera, jih je pa seveda več. Res je, da je tudi predsednik vlade letos načrtoval obisk Bosne in Hercegovine. Načrtoval sem ga tudi sam, ker sem ga že lansko leto prestavil. Zame je bil vnaprej planiran marec, za predsednika vlade pa še ne. Na podlagi tega smo potrdili obisk za 14. marec, nato pa smo pred nekaj dnevi izvedeli, da bo predsednik vlade že naslednji teden obiskal Bosno in Hercegovino. Dva najvišja obiska naj bi si sledila v roku 3 tednov. Tega ni nikjer! V državi gostiteljici bi rekli: v tej državi ne vedo drug za drugega. Zato sem sam obisk odložil, da ne bi padli v tako nesmiselno situacijo. A to je čisto osnovna koordinacija, ki bi jo moralo ministrstvo za zunanje zadeve izvesti, pa je ni. Drugi primer: konec leta 2005 so kritizirali mojo pobudo za Kosovo. Kritizirali so me, da nisem usklajen z vlado in da je to moje individualno stališče. Še vedno mislim,

Mi smo bili vendar vedno model, tista država, po kateri so se drugi zgledovali, ki naj bo vzor! Nihče naj se torej ne slepi, da tega, kar se dogaja pri nas, od drugod ne vidijo in ne opazujejo.

da kot predsednik lahko vedno predlagam mednarodni skupnosti možno rešitev žgočega problema, in ni nujno, da bi moralo biti usklajeno na tej ravni. Ampak v redu, to sem sprejel. A zdaj, ko je odprto vprašanje statusa Kosova, bi bilo normalno, da bi v Sloveniji usklajili stališča do tega. Zato smo pisno zaprosili predsednika vlade in ministrstvo za zunanje zadeve za stališča vlade do vprašanja Kosova. Nismo dobili odgovora. Še enkrat smo zaprosili - do danes nismo do-

bili odgovora. Kakšno je torej stališče vlade do tega vprašanja? Na tak način poteka ta koordinacija - to povem, da se dejanske razmere ne bodo spet skrivale za meglo, kakršno običajno spuščata ministrstvo in vlada.

Zdi se, da so odnosi med Slovenijo in Hrvaško prišli v tem trenutku na točko, ko gre v veliki meri le še za medsebojno izživljanje, odnosi pa so na najnižji ravni. Je morda rešitev zamrzitev tega vprašanja?

► Ne, nikakor. Ravno to se danes

dogaja. Zamrznili so reševanje teh problemov, v takšnih razmerah pa prihaja do občasnih incidentov in napetosti. Teh vprašanj ne smemo odlagati, ampak se jih moramo ves čas truditi reševati. Kot država, ki si je pridobila renome resne in odgovorne države, bi morali biti aktivni pri reševanju odprtih vprašanj, ki jih imamo s sosednjo Hrvaško. Zlasti ker smo že člani EU in ker bomo drugo leto predsedovali EU. Nikakor ne odobravam tega, da se pušča ta problem odprt v nekem pričakovanju, da se bo vse rešilo z vstopom Hrvaške v EU, da bo morala takrat Hrvaška sprejeti neke pogoje, ki bi ji jih dala Slovenija. Mislim, da se to ne bo zgodilo, ampak da bo to le zaostriilo medsebojne odnose. Pa ne kritiziram samo naše vlade, tudi hrvaško. Morali bi imeti večjo iniciativo za reševanje problemov. Pa je nimata. Ko sem bil sam predsednik vlade, smo se 10 let ves čas ukvarjali z odnosom s Hrvaško. Vrsto sporazumov smo sprejeli, okrog 35, tudi nekatere zahtevne. Z mejo smo se ves čas ukvarjali in na koncu rešili 99 odstotkov mejnih vprašanj, na vladni ravni tudi celotno mejo, s sporazumom z Račanom. Ni bilo obdobja, da se ne bi nič dogajalo. Da pa niti ne poskušaš in puščaš zadeve stati, pa je neodgovorno. Vlade so zato, da rešujejo probleme, ne pa da skrivajo glave v pesek.

Kot vrhovnega poveljnika slovenske vojske bi vas rad vprašal, zakaj je bila potrebna napotitev 600 vojakov na Kosovo. Sploh glede na to, da se je vloga teh vojakov spremenila, saj nova pravila predvidevajo tudi udeležbo v konfliktih?

► To je bila odločitev vlade. Mene o tem niso nič vprašali. Ko je bila odločitev sprejeta, pa sem se sestal z vodstvom slovenske vojske, navzoč je bil tudi minister Erjavec, in jih opozoril, da je danes situacija na Kosovu neprimerno bolj zapletena kot v prejšnjem obdobju in da se je ob teh odločitvah tega treba zavedati. Poleg tega je to zelo velik zalogaj za Slovenijo. Osnovni princip, da slovenska vojska sodeluje v mednarodnih mirovnih operacijah, je poziti-

tiven, saj tudi mi želimo prispevati svoj delež k mednarodni stabilnosti, k miru. Ni nepomembno tudi, da naša vojska tako nabira izkušnje, postaja boljša. Sam tudi nisem tako kritičen do slovenske vojske. Mislim, da je bil narejen dober razvoj in da dobro napreduje. Je pa dejstvo, da mora biti taka odločitev zelo premišljena, saj zna biti situacija na Kosovu tokrat bolj resna.

Kako ocenjujete vašo nekdanjo stranko, LDS? Je to, kar se danes dogaja, nekakšen skupinski samomor?

► Ne ukvarjam se prav veliko s tem. Kriza LDS je nastala tudi zaradi dolgotrajnega obdobja, ko je ta stranka vodila vlade in oblikovala pomemben del slovenske politike. Po takšnem obdobju vladanja se marsikje stranke znajdejo v začasni krizi. A ne bi želel komentirati tega dogajanja.

Gotovo razmišljate, ali so bile poteze še v vašem času pravilne, ste pravilno izbrali naslednika. Na neki način je ta stranka tudi vaš otrok ...

► (Drnovšek se začne smejati, op. p.) Moj otrok? Ne, ni moj otrok.

Lahko LDS preprosto izgine?

► LDS je nedvomno dala svoj prispevek v zelo pomembnem obdobju tranzicije in mnogo tistega, s čimer se velikokrat hvali sedanja vlada, da je rezultat njenega dela, je posledica dela LDS. Te stvari se ne naredijo v enem letu. Gospodarstvo, finančni sistem se ne zgradi v enem letu, ampak v desetih, petnajstih letih. Seveda so bile tudi napake, a bilo jih je bistveno manj kot v katerikoli tranzicijski državi. A stvari se spreminjajo. Stranke pač padejo tudi v krize. Vprašati se morajo, kaj želijo, na kakšen način želijo delovati, kako bodo najbolj prisluhnili državljanom in kako bodo najbolj sledili njihovim potrebam. Če pokažejo dovolj prepričljivosti, verodostojnosti, bodo uspešni. Le prepričati morajo ljudi, da ponujajo nekaj, kar državljani res rabijo.

Iz LDS so odšli tudi nekateri vaši ožji sodelavci, Gregor Golobič, Miha Kozinc.

► (Drnovšek se zasmeji, op. p.) Tudi jaz sem odšel ...

Če si kdo zagotovi veliko medijsko podporo, tak populizem tudi deluje, pride do izbruhov, do situacij, ki niso več nadzorovane. Duh uide iz steklenice. Duh nacionalizma ali nestrpnosti.

Pričakujete, da bo nastalo nekaj novega, nova stranka, lista? Bi bilo to po vašem mnenju dobro?

► Možno je, da bo nastalo nekaj novega. Slovenska politična scena je taka, da potrebuje kakšno osvežitev. Mislim, da so se ljudje že precej naveličali naših "starih" obrazov. Naveličani so teh strank in nas politikov, naveličani te politične scene. Želijo osvežitve in spremembo. To se je pokazalo na volitvah v mestni občini Ljubljana. Nekaj mesecev prej nihče ne bi stavil na Jankovića. Potem pa je tako prepričljivo zmagal. Možno, da se bo nekaj podobnega zgodilo na državni ravni.

In vi boste zraven?

► Zakaj bi bil jaz zraven? Jaz sem tukaj že zelo dolgo. Mora priti nekaj novega.

Kako si razlagate svojo nihajočo priljubljenost? Ta je v zadnjem času upadla.

► Hvala bogu, da je! Je res dobro, da si najbolj priljubljen? Razmišljal sem o tem. To pomeni, da si všeč vsem. Če si vsem všeč, daješ površna stališča ali pa v resnici ti, ki te ocenjujejo, niti ne vedo, kakšna so tvoja stališča. V zadnjem času sem svoja stališča zelo zaostрил. In si ne prizadevam, da bi ugajal čimširšemu krogu in temu prilagajal svoja stališča. Tudi nimam pogostih nastopov v medijih. Ne borim se za prisotnost v javnosti. Ta intervju je prvi po dolgem času. V tem času bi lahko imel 30 intervjujev. Pa jih nisem imel. Če bi si prizadeval za popularnost, bi deloval drugače. Danes želim stvari jasno povedati, ljudem dvigovati zavedanje, opozarjam na kritične probleme, ne samo v Sloveniji, ampak tudi v svetu. V svojih knjigah in nastopih sem opozoril na kritično stanje v svetu, če ne bo prišlo do splošnega dviga zavedanja, da grozi človeštvu propad, če zaradi drugega ne, zaradi klimatskih sprememb. Svojemu prepričanju sem prilagodil svoje delovanje. Nič ne taktiziram. Ne razmišljam o tem, ali sem komu všeč ali ne, ali bom komu stopil na prste. Želim le povedati resnico in tisto, o čemer sem prepričan, da je res. In na tak način ne moreš biti vsem všeč.

A popularnost potrebujete, če želite kandidirati na predsedniških volitvah.

► Kdo pravi, da želim kandidirati?

Malce si ves čas puščate odprto možnost.

► Si jo res puščam? Rekel sem, da ne mislim kandidirati. Ker so me to še kar naprej spraševali, sem v nekem trenutku rekel: dobro, očitno si želiš nekaj zmede. Pa sem napravil malo zmede! (Drnovšek se smeji, op. p.)

Zdi se, da postaja tako pri nas kot v drugih državah populizem pomembno politično orodje. Malo ga je vedno prisotnega. A koliko populizma je še sprejemljivega, koliko pa preveč?

► Populizem je zelo, skrajno škodljiv. To se je v zgodovini pokazalo že velikokrat. Hitler je bil populist, Milošević je bil populist. Vsak populizem je škodljiv. Takrat politiki igrajo na negativna čustva, jih usmerjajo proti nekemu, ki naj bi bil njihov sovražnik. Lahko je to manjšina, drug narod, lahko so to sosede. Če si kdo zagotovi veliko medijsko podporo, tak populizem tudi deluje, pride do izbruhov, do situacij, ki niso več nadzorovane. Duh uide iz steklenice. Duh nacionalizma ali nestrpnosti. V politiki so populistični nevarni, ker ne bodo sprejemali odločitev, ki ne bodo všečne, čeprav bi bile potrebne. Ljudem je velikokrat treba povedati resnico, čeprav ni prijetna. V tem je bistvo odgovorne politike. Če gre politikom le za oblast, potem le temu cilju prilagajajo celotno svoje delovanje. Ne v interesu države, ljudi, človeštva. Ključno vprašanje je, kako vnesti več resnicoljubnosti, več iskrenosti, več odgovornosti v politiko.

Se populizme da ustaviti? Primere, ki ste jih navedli, je ustavil šele hud in radikalen rez.

► To so skrajni primeri. Populizme je treba ustaviti prej. In da se jih. Poglejmo samo sosednjo Avstrijo, kjer je bil Haiderjev populizem zelo uspešen v državnem merilu. Potem se je s postopnim zavedanjem ljudi, kaj pomeni ta politika, vse bolj zmanjševal, krčil, tako da je zdaj zelo majhen. Avstrijska politika je to zmogla. Pomembno je le, da ljudje niso tiho in poslušni, ampak da povedo svoje mnenje, da tudi mediji o tem pišejo in razglabljajo. Velikokrat takšne pojave populistične politike spremlja tudi neki pritisk, ki ga ljudje razumejo kot grožnjo, marsikdo se raje umakne iz javnega življenja.

Pristajate na oceno, da ste nekoliko nenavaden, zunajserijski predsednik?

► Vsekakor.

No, za nekatere je to kompliment, za druge pa hiba.

► Mislim, da so si vsaj v tem vi enotni, da sem zunajserijski politik! **Pa ste naredili oceno, da je to za družbo bolj koristno, kot če bi bili konvencionalni predsednik?**

► Mislim, da je. Mislim, da svet potrebuje nove politike, drugačne politike. Politike zavedanja, da ni dovolj samo sprejemati obstoječe mehanizme in pravila, ampak je treba narediti nekaj več. Poglejmo dejansko stanje v Evropi. Na videz seveda Evropa funkcionira. A resnica je, da je Evropa danes v krizi. Tudi Evropska unija je v krizi, institucionalni krizi. Sama ideja je v krizi. Kaj je danes Evropa? Velikokrat prevladujejo interesi posameznih držav članic, izgubil se je začetni nesebični zagon. Enako je s svetovno politiko - Združeni narodi so danes neučinkoviti, vsaka članica varnostnega sveta s pravico veta danes lahko ustavi delovanje in ukrepanje. In to dejansko tudi počnejo. In v resnici je analiza zelo preprosta: danes nihče ne zastopa interesov človeštva v svetovni politiki. Zastopa svoje geopolitične ali ekonomske interese. Tega se moramo začeti zavedati.

Nekateri premiki se dogajajo: zdi se, da problem ogrevanja ozračja, klimatskih sprememb, v razvitem svetu začenja delovati streznjevalno.

► Ključno je, da se moramo zavedati tega, da bomo morali spremeniti principe funkcioniranja sveta. Kapital in profit ne moreta biti temeljna motiva človeškega delovanja. Povzročata vse večje socialne razlike med ljudmi. Povzročata uničevanje okolja, zlasti zemeljskega ozračja. Z višjim zavedanjem moramo omejiti logiko kapitala, sicer se bodo svetovna neravnotežja še naprej povečevala. Do propada Zemlje in človeštva. Le če bodo posamezniki in države znali omejiti svojo sebičnost in jo preseči, bo človeštvu zagotovljen dolgoročni obstoj.

Kako dolgo ste pisali zadnjo knjigo?

► Dva meseca.

Pred izidom knjigo komu pokažete, date v oceno?

► Ne. Prepričan sem o svojih stališčih. Sem pa angleško izdajo knjige Misli o življenju in zavedanju še

malo prečistil, jo napravil bolj udarno. Svoje knjige pišem sicer na tak način, da so dostopne čimširšemu krogu ljudi. Moj namen je, da vplivam na zavest čimvečjega števila ljudi, jim pomagam, da najdejo svoje ravnotežje in da pomagajo narediti ta svet bolj uravnotežen. Pričakujem, da bo imela angleška izdaja močan učinek.

Naj se vrnem na začetek. Kaj boste storili, če Andrej Rant ne bo izbran za guvernerja?

► To bom takrat ocenil. Dal sem zelo resna opozorila. Jasno sem povedal, naj ne pričakujejo, da bom umaknil predlog, ker ga ne bom. Zato ker je Rant dober kandidat. Če ga ne izvolijo, s tem povzročajo krizo v državi. Če namreč naš sistem predvideva, da predsednik države predlaga kandidata državnemu zboru, potem bi pričakovali, da državni zbor ta predlog sprejme. Zakaj bi sicer določili predsednika, da ga predlaga? Državni zbor kot potrjevalca predsednikove izbire razumem kot varovalko za skrajni primer, če bi bil predlog res nesprejemljiv. V tem primeru ni tako daleč od tega. Zelo čudno je, če takšen kandidat ni izvoljen, in že to kaže na krizno situacijo. Ne gre pa le za nemoteno funkcioniranje predsednika republike in centralne banke, gre tudi za državotvornost državnega zbora in zlasti vladne koalicije.

Premier vam je javno zagrozil z morebitno spremembo zakona, ki bi vam to pristojnost odvzela.

► Če je tako in če na tak način sprejemajo predloge predsednika države, potem je bolje, da teh predlogov res ne daje predsednik države. Zakaj bi se šli nekaj, zakaj bi se sprenevedali? Potem naj povedo, da bodo o tem odločali v koaliciji in naj to tudi storijo.

Imate kakšne signale iz tujine zaradi teh zapletov?

► Mislim, da so v tujini nad marsičem začudenji. Opozoril bom na poročilo Sveta Evrope o nestrpnosti v Sloveniji. Pred leti si takšnega poročila ne bi mogli niti predstavljati. Zdaj smo dobili zelo neizprosno poročilo. Mi smo bili vendar vedno model, tista država, po kateri so se drugi zgledovali, ki naj bo vzor! Nihče naj se torej ne slepi, da tega, kar se dogaja pri nas, od drugod ne vidijo in ne opazujejo. X